

Ion Mereuță, profesor universitar, doctor habilitat în medicină, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

ACTIVITĂȚI ȘI MECANISME FINANCIARE EXTRABUGETARE A CLINICILOR UNIVERSITARE ÎN CONDIȚIILE DE AUTONOMIE FINANCIARĂ

The article examines the legislation in force of the Republic of Moldova regarding remuneration of scientific and didactic staff and offers scientific-legislative arguments over the financial mechanisms of university clinics in conditions of financial autonomy which will be imposed since 2013. The author presents approaches to increase the budgetary and wage funds for the employees of university clinics after implementation of the proposed mechanisms and overcoming financial austerity risks.

Key words: legislation scientific-legislative arguments, financial mechanisms, university clinics, financial autonomy.

Specialiștii în managementul medical, juriștii și economiștii ai Ministerului Finanțelor au examinat mecanismele și bazele juridice de salarizare în cercetare și problemele ce țin de competența sa, relatînd, că Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu” este o instituție de învățămînt medical superior, finanțată de Bugetul de stat, de la AȘM, și a cărui statut va fi schimbat începînd cu anul 2013 la autonomie financiară, care poate poseda și mecanismele de autogestiune, și poate beneficia și de mijloace financiare din Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală, și alte surse conform legislației în vigoare.

Concomitent, în conformitate cu art. 17 al Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova aprobat prin Legea nr.259-XV din 15 iulie 2004 Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu” este și organizație de drept public din sfera științei și inovării.

Avînd în vedere ca colaboratorii științifici ai universitatii activează la bazele clinice consultînd și tratînd un număr impunător de bolnavi este necesar evidențierea mecanismelor posibile de coplăți sau adaosuri, stimulente la salariile de bază din sursele extrabugetare sau de la CNAM. Unii profesori universitari angajați de bază la USMF „N. Testemițanu” sunt și șefi de laboratoare științifice în cadrul AȘM. Fondul de retribuire a muncii a personalului organizațiilor de drept public din sfera științei și inovării, ce exercită cercetările științifice finanțate de la bugetul de stat, se stabilește în Contractul de finanțare a

proiectelor, selectate pe baza de concurs, în conformitate cu Hotărîrea Consiliului Suprem pentru știință și Dezvoltare Tehnologică. Contractul de finanțare se elaborează și se încheie în corespundere cu prevederile Codului cu privire la știință și inovare, Legii privind sistemul bugetar și procesul bugetar nr.847-XHI din 24 mai 1996, precum și Regulamentului privind finanțarea activităților în sfera științei și inovării, aprobat prin anexa 2 la Hotărîrea Guvernului nr.27 din 22 ianuarie 2009 „Cu privire la aprobarea Acordului de parteneriat între Guvern și Academia de Științe a Moldovei pentru anii 2009-2012”. Prevederile articolelor 36¹ și 37 al acestui Regulament stabilesc că cheltuielile de personal (care includ fondul de retribuire a muncii, contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii și primele de asigurare obligatorie de asistență medicală achitate de patroni) nu vor depăși 70% din alocațiile totale pentru executarea proiectelor de cercetări științifice, luînd în considerare și volumul de cofinanțare. Deciziile definitive privind finanțarea proiectelor de Cercetări Științifice organizației se aprobă anual după adoptarea Legii Bugetului de stat, prin Protocolul anual, parte integrantă a Acordului de parteneriat. Remunerarea colaboratorilor științifici, inclusiv și a Laboratoarelor științifice din IMSP, care exercită cercetările științifice finanțate de la bugetul de stat, se reglementează prin Legea cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 și Hotărîrea Guvernului nr.47 din 12 ianuarie

2007 „Cu privire la salarizarea angajaților organizațiilor de drept public din sfera științei și inovării finanțate de la Bugetul de stat”, care stabilesc condițiile de salarizare și de acordare a adaosurilor, sporurilor și suplimentelor la salariul de bază cu titlu de stimulare sau compensare. Salarizarea și stabilirea plăților salariale au caracter stimulator a salariaților unităților bugetare finanțate, integral sau parțial, din contul mijloacelor speciale, se reglementează prin art.34 ai Legii nr.355-XVI din 23 decembrie 2005. Persoanele, responsabile pentru stabilirea salarizării colaboratorilor științifici, în limita mijloacelor financiare disponibile destinate salarizării, urmează de sine stătător să identifice mecanismele legitime, care pot fi aplicate pentru acordarea adaosurilor la salariul funcției a colaboratorilor științifici, examinând actele legislative și normative sus menționate. Aceste acte legislative și normative reglementează concomitent nivelul deciziilor pentru fiecare situație concretă.

Cu referire la bazele legislative și normative pentru adaosul la salariile colaboratorilor științifici din sursele Companiei Naționale de Asigurări în Medicină, având în vedere că colaboratorii științifici tratează 50-60% din bolnavii externi și 100% din bolnavii gravi se comunică că, modul de salarizare, precum și plata sporurilor și suplimentelor cu caracter stimulator, a angajaților din instituțiile medico-sanitare publice încadrate în sistemul asigurărilor obligatorii de asistență medicală este stabilit în Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1593 din 29 decembrie 2003. Conform prevederilor punctului 6 al Regulamentului în cauză, cota maximală a cheltuielilor prevăzute pentru salarizarea angajaților instituției se stabilește anual prin negocieri dintre Ministerul Sănătății, Compania Națională de Asigurări în Medicină și Sindicatul de ramură. Conform prevederilor punctului 13 al Hotărârii Guvernului nr.47 din 12 ianuarie 2007, suplimentele de plată pentru deservirea nemijlocită a bolnavilor, administrarea secțiilor, serviciilor din clinici și spitale, se stabilesc certărilor științifici principali, coordonatori și superiori, Șefilor de Laboratoare (sectoare de cercetări științifice) în mărime de 50%, iar celorlalți cercetători științifici - în mărime de 75% din salariul de funcție al medicilor, în funcție de categoria de

salarizare stabilită conform anexei nr.3 la Hotărârea Guvernului nr.381 din 13 aprilie 2006 „Cu privire la condițiile de salarizare a personalului din unitățile bugetare”. Pentru salariații menționați, care au categorii de calificare prevăzute pentru medici, suplimentele de plată se calculează ținându-se cont de sporul pentru categoria de calificare. Suplimentele în cauză se achită din contul fondului de retribuire a muncii personalului instituției, indiferent de sursa de formare a acestuia. Privind, mecanismele de optimizare, de majorare, a salariilor de funcție a colaboratorilor științifici din sursele bugetare se comunică următoarele.

Sistemul actual de salarizare garantează un anumit nivel de salarizare pe categorii de angajați, stabilit prin actele legislative și normative în vigoare.

Cît privește majorarea salariilor de funcție a colaboratorilor științifici din sursele bugetare Parlamentul aprobă politica în domeniul salarizării, iar Guvernul stabilește nivelul grilelor de salarizare, care actualmente nu pot fi revăzute de către conducătorul instituției. Pentru colaboratorii științifici, care sînt salariați conform normelor salariale stabilite prin Hotărârea Guvernului nr.1593 din 29 decembrie 2003, conducătorul poate stabili salariile pe grile de coeficienți. Cu referire la mecanismele de adaos la salariul pentru tratarea bolnavilor în instituțiile medico-sanitare publice de către colaboratorii Universității de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testimițanu”, baza clinică a căror sunt spitalele municipale, republicane sau institute științifice se argumentează, că modul, mărimea și condițiile de retribuire a muncii colaboratorilor catedrelor clinice ale Universității de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testimițanu” este stabilit în Regulamentul privind salarizarea angajaților din instituțiile medico-sanitare publice încadrate în sistemul asigurărilor obligatorii de asistență medicală, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1593 din 29 decembrie 2003. Argumentăm, că conform punctului 5 al Regulamentului în cauză, remunerarea pentru asistența medicală, acordată de colaboratorii catedrelor clinice ale Universității de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testimițanu”, se efectuează din contul mijloacelor acestei instituției, finanțarea căreia se efectuează din bugetul de stat. Astfel, deciziile privind remunerarea pentru asistența medicală, acordată

de categorii de personal în cauză, precum și acordarea plăților suplimentare acestora, aparține conducerii Universității de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”.

Concomitent, afirmăm, că particularitățile privind aplicarea prevederilor Regulamentului sus menționat privind salarizarea pentru asistența medicală, acordată de colaboratorii catedrelor clinice ale Universității de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”, sînt specificate în Anexa nr.2 „Condițiile de salarizare a personalului din instituțiile de învățămînt superior, postuniversitar și de perfecționare a cadrelor” la Hotărîrea Guvernului nr.381 din 13 aprilie 2006 „Cu privire la condițiile de salarizare a personalului din unitățile bugetare”.

Totodată, menționăm că, conform prevederilor art.16 al Legii privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale nr. 317-XV din 18 iulie 2003, „interpretarea oficială a actelor normative ține de competența autorităților care le-au emis”.

Este necesară implimentarea mecanismelor de sporire a salariilor prin adaosuri – salariul de a fi format din: 1. salariul tarifar (de funcție) determinat de buget in cadrul USMF „N. Testemițanu”; 2. în cazul conducerii unei teme instituționale, sau de transfer tehnologic a laboratoarelor stiintifice IMSP de catre profesorul universitar, salariul bugetar in confomitate cu contractul dintre IMSP (USMF „ N. Testemițanu”) și AȘM; 3. din sursele CNAM –lui 50 – 75% din salariul de bază a medicului ordinator; 4. din sursele extrabugetare (veniturile din serviciile contra plata, prin contract, de la arenda spatiilor, etc.).

Marimea adaosurilor trebuie sa fie efectuate in conformitate cu un Regulament Institutional, adoptat de Consiliile de Administratie a IMSP (USMF „N. Testemițanu”), care determina criteriile-numarul de inventii, numarul de inovatii, acte de implimentare, monografii, lucrari publicate, organizarea si participarea la foruri stiintifice, etc. Mecanismele enuntate vor stimula si vor motiva medicii si colaboratorii stiintifici pentru procesul cercetare – dezvoltare.

Avînd în vedere schimbarea statutului juridic și economico-financiar al Universităților de Stat, începînd cu anii de studii 2012-2013, stipulat în

proiectul Bugetului de Stat, pentru anul 2013, adoptat de Parlament, inclusiv și USMF „N. Testemițanu”, trecerea de la statutul de „instituție bugetară” la statut de „autonomie financiară”, se vor schimba mecanismele financiare și universitatea va funcționa după principiul *cererii pieții medicale*. În contextul mecanismelor de majorare a Bugetului USMF „N. Testemițanu” la compartimentul venituri, am cercetat și am dedus următoarele:

1. Reconfirmarea prin Ordin a catedrelor și clinicilor universitare, a șefilor de catedră, directorilor de clinici.

2. Fiecare catedră /clinică/, să dispună de un subcont financiar în contabilitatea USMF „N. Testemițanu” (se exclude dreptul de persoană juridică). Aceasta va sigura autonomia asimetrică a catedrelor și clinicilor.

3. Desemnarea prin Ordin a unui casier (laborant) înzestrat cu aparat fiscal de casă și seif;

4. Stipularea în Ordin a tarifelor consultațiilor-asistențelor, conferențiarilor, profesorilor universitari, academicienilor (Hotărîrea Guvernului Nr.1020 din 2011, care necesită amendamente referitor la cadrul universitar).

5. Determinarea în Ordin a procedurii de încasare, păstrare și livrare a banilor în casa trezoreriei USMF „N. Testemițanu” spre exemplu odată pe săptămîină (vineri).

6. Ordinul trebuie să stipuleze că bolnavii ambulatori ce necesită consultația specialiștilor – colaboratori USMF „N. Testemițanu”, vor achita suma la casa catedrei/clinicii și cu ~ bilet vor prezenta medicului consultant – asistent, conferențiar, profesor, academician.

7. IMSP (CNAM) va livra în casa trezoreriei USMF „N. Testemițanu” (e necesar un act normativ – Contract între IMSP, baza clinică a catedrei sau clinicii și USMF „N. Testemițanu” aprobat de CNAM și Ministerul Sănătății):

a) 5-10% din suma costului cazului tratat / DRG pentru fiecare bolnav din clinica (secția) respectivă.

b) 20-25% din suma costului cazului tratat / DRG în cazul în care medicul curativ a fost colaboratorul catedrei sau clinicii (acest principiu va fi aplicat ulterior numărului de pacienți curați determinați pentru lucrul clinic al colaboratorului universitar).

c) 20-25% din costul operației, actului anestezic sau manipulației, în cazul în care operatorul principal, sau medicul ATI, a fost colaboratorul catedrei sau clinicii.

d) 10-15% din costul operațiilor sau manipulațiilor (inclusiv ATI) în cazul în care colaboratorul catedrei sau a clinicii, a fost asistent al operațiilor sau a manipulațiilor.

e) Cotele procentuale (%) vor fi stipulate în Contractul USMF „N. Testemițanu” – IMSP aprobate de CNAM și Ministerul Sănătății, ce pot suferi schimbări.

f) Catedra / clinica poate asigura venituri și din pregătirea postuniversitară la locul de muncă în afară planului universitar stabilit.

g) În acest subcont al catedrei/clinicii pot fi acumulate surse financiare și din donații în conformitate cu legislația în vigoare.

h) Resursele financiare acumulate în subcontul catedrei /clinicii se vor distribui în conformitate cu Hotărârea Guvernului și ord. Ministerului Finanțelor cu privire la distribuirea surselor extrabugetare a instituțiilor, care reglementează, că 70% din sursele extrabugetare rămân administrative, iar 30% pentru adausul la salarizarea colaboratorilor ce au contribuit la aceste venituri. Cele 30% din sursele financiare se împart corelativ, în dependență de contribuție și performanță a colaboratorilor, și se semnează de către Directorul clinicii, conferențiar și casier, și se prezintă Rectorului spre aprobare, lunar.

Aceste mecanisme de management financiar se referă și la managementul de performanță a colaboratorilor USMF „N. Testemițanu” care justifică și se cer a fi introduse în noile condiții de activitate a universității. Propunerile managerial-financiare se incadrează și în măsurile de prevenire a plăților neautorizate, mitei și corupției în sfera asistenței medicale.

În plan strategic, de durată medie și lungă, a Foi de parcurs a USMF „N. Testemițanu”, ar fi necesar fondarea spitalelor universitare, prin Hotărârea Guvernului în cazul în care un spital

republican ar fi trecut în proprietatea USMF „N. Testemițanu”. Spitalul Universitar ar trebui să fie polivalent, să includă mai multe profiluri medicale și chiar poate avea statut de spital comercial. Consiliul de administrare, a spitalului universitar, ar fi numit prin Hotărârea Guvernului sau Ministerul Sănătății, iar Directorul și șefii de clinici vor fi numiți de Rector pe 4 ani. Evident spitalul, va fi acreditat în sistemul asigurărilor obligatorii de sănătate și va activa în conformitate cu legislația în vigoare. Aceasta o confirmă majoritatea universităților de medicină care dispun de spitale universitare.

Implementarea acestor mecanisme manageriale și financiare, ar ridica prestigiul USMF „N. Testemițanu”, ar amplifica managementul sistemic universitar, ar motiva elementele de performanță ale colaboratorilor și ar majora Bugetul universitar și totodată a salariilor colaboratorilor.

Bibliografie:

1. Constituția R. Moldova adoptată, 29.07.1994, Monitorul oficial al R. Moldova, din 12.08.1994.
2. Legea cu privire la Guvern Nr.64-12 din 31.05.1990.
3. Legea ocrotirii sanatatii Nr.411-13 din 28.03.1995, Monitorul official al R.Moldova Nr.34 din 22.06.1995.
4. Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova aprobat prin Legea nr.259-XV din 15 iulie 2004.
5. Legea privind sistemul bugetar și procesul bugetar nr.847-XHI din 24 mai 1996.
6. Regulamentul privind finanțarea activităților în sfera științei și inovării, aprobat prin anexa 2 la Hotărârea Guvernului nr.27 din 22 ianuarie 2009 „Cu privire la aprobarea Acordului de parteneriat între Guvern și Academia de Științe a Moldovei pentru anii 2009-2012”.
7. Legea cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 și Hotărârea Guvernului nr.47 din 12 ianuarie 2007 „Cu privire la salarizarea angajaților organizațiilor de drept public din sfera științei și inovării finanțate de la Bugetul de stat”.
8. Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1593 din 29 decembrie 2003.
9. Hotărârii Guvernului nr.47 din 12 ianuarie 2007.
10. Ion Mereuță și col., “Managementul financiar al sistemului sanatatii”, Elan Poligraf, Chisinau, 2004, pag.173.